

Falubeli történet Adamkó Péter visszaemlékezéséből Zöldre van a - zöldre van a patak vize festve...

A hetvenes évek elején, az anyagbeszerzést a Kutatóállomáson a „főnök”, Maucha Laci általában rám bízta. Fel kellett menni Budapestre, a kisebb dolgokat megvenni, de nagy általánosságban, majdnem mindent a VITUKI Kvassay-zsilipnél lévő központi raktárából kellett vételezni.

Egy ilyen beszerzésnél a Bütyök nevű sofőrrel (polgári nevére nem emlékszem) indultam Jósvafőre. Autópálya akkor még gondolatban sem volt. Végigdöcögünk a Kerepesi úton, Gödöllőn, Hatvanon és innen mindig más-más úton, hol a Mátrán a Kékest érintve, hol a Bükkön keresztül vittem fel a teherautót. „Sofőrje válogatja” típus alapján, a bevaló a fél országot megkerülve jutott Jósvafőre, a hülyébbje a Miskolc-edelényi hagyományos 240 km-es úton. Volt, akinek a távolság 350 km-re sikeredett, mert megnéztük az „útba eső” Ipolytarnócot is. Bütyökkel aránylag simán, úgy délután 3-4 órakor értünk Jósvafőre. Akkor Izsó Antal bácsi után, már Bak Pista volt a fuvarosunk, így az ő udvarára álltunk be a teherautóval, hogy a fészerbe pakoljunk, mert a hozott holmit Pista egy két fuvarral később szállította fel szekérrel a Kutatóba.

*Bak István a Kutatóállomás fuvarosa az 1970-es években
(Fotó: Izápy Gábor)*

Nyár volt, Pista kaszálni volt a földjén, felesége, a lánya és az édesanyja volt otthon. Pista a Tanácsházával és Antal bácsi házával szemközt lakott, házának takaros, szép rendben tartott nagy udvara volt. Pista jó kötésű, szikár parasztember volt, érdekes, raccsolós tájszólást beszélt. Mindig kalap volt a fején és surc (kötény) volt a nadrágja elé kötve. A kocsmába is így járt, illetve a kocsmá elé, egy kicsit

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK 44.

megpihenni. Nem volt italos ember, de nyáron a kocsmá előtt egy fél órára elálldogált néhány parasztemberrel. Nem beszélgettek sokat, csak álldogáltak kicsit. Ez volt az időtöltés. TV nem volt még ekkortájt a faluban, és más program sem volt. A kocsmában is öregek ültek, ittak egy stampót és üldögéltek, néha mondtak egy-két mondatot egymásnak – azt hiszem nem volt miről beszélgetniük – és üldögéltek tovább. Italos ember egy-kettő volt a faluban, – no meg a hétvégén odautazó barlangászok.

*Bak István portája napjainkban
(Fotó: Szmorad Ferenc)*

Szóval Bak Pistánál pakoltuk le a teherautót a Bütyökkel. Minden simán ment, de hoztunk néhány dög nagy üvegben (50 literes) lévő fluoreszcint, vízfestéshez. Ezeket a sötét üvegballonokat szalmával bélelt, vasabronccsal erősített kosárba csomagolták. Volt vagy öt ilyen dög nehéz üveg, teli „szcein”-nel. Bütyök fent állt a platón – amúgy kicsi köpcös ember volt, amint a beceneve is erre utalt – én meg vettem le a cuccot a porta udvarán, raktam sorba, és amit bírtam, vittem egyenesen be, a fészerbe. A nagy üvegekkel bajba voltunk, majdnem becsináltam a levételnél, olyan dög nehezek voltak. Már kettő lent volt, amikor a harmadik levételénél, az üveg abronccsal nem védett szélét odakoccantottam egy kiálló kőhöz. A nagy és vastag falú üveg csodák csodájára azonnal kilyukadt, és a rengeteg, tömény fojtó szalmiákszagú haragoszöld színű valami, kiömlött az udvar közepére. Rettenetes csípős szaga volt. Az udvar tele volt csirkével, kacssával, legalább 70-80-an voltak. Mi, azonnal, hogy a szagot kompenzáljuk az udvar hátsó részén lévő kis kaput kinyitottuk, ami a hídnál a kocsmá felé néz. Az udvart két-három vödör vízzel

fellocsoltuk. A hatás leírhatatlan volt, a sötétzöld földbe beivódó folyadék rögtön világos sárgászölddé változott és terjedt a folt, egyre jobban. A negyedik vödör után már tudtuk, hogy nagy a baj, mert a csirkék közül egynéhány belegázolt a zöld pocsolyába. Elkezdtük terelgetni a megrettent állatokat, erre a libák is megijedtek és belegázoltak a zöldbe. Rajtuk rögtön látszott az eredmény, olyanok lettek, mint a fradis focisták, zöld-fehérek.

Az állatok lármájára mind a három nő előkerült. Ki a nyári konyhából, ki a házból, de rögtön éktelenül elkezdtek sivítani: jaj, végünk van, mindjárt megdöglenek az aprójószágok! Sivításukra egy néhány szomszéd nő is előkerült, azok is sikoltoztak. A helyzet drámaira kezdett változni. Mi rettentően begyulladtunk, és mentőtletként, lapáttal a zöld sáros valamit, ami az udvaron terjedt, elkezdtük vadul lapátolni a patakba. A hatás látványos volt! Azonnal a Jósva is fűzöldre változott. Hírvivők futva jelentették az esetet a Tanácsházára. Az asszony nép úgy óbégatott, hogy majdnem biztosak voltunk benne, hogy félreverik a harangot is. Aggódtam, hogy az asszony nép vasvillát ragad és felnyársal.

A Pista udvarán parkoló Danuvia motoromra pattantam, ami az Istennek hála a harmadik, vagy negyedik rúgásra elindult, elszáguldottam Szinpetri felé, Pistáért. Hamar megtaláltam és berontottam hozzá a földjére a műútról. Mondtam, hogy nagy baj van otthon, jönni kell! Rögtön látta, hogy nem ittam, meg az ábrázatomról is tudhatta, hogy nagy baj van. Nem tudom mire gondolt, hogy ég a ház, vagy meghalt valaki, de nem kérdezett – úgysem tudtam volna megmagyarázni – csak elindult a kifogott lovak és a szekér felé, hogy befogjon. Mondtam, hogy most erre nem érünk rá, motorral megyünk. Nem szólt egy szót sem, fegyelmezett ember lévén. (Szerintem, annak ellenére, hogy az udvarán parkolt a motorom és a Kérdő is, nem gondolta, hogy valaha erre rá is kell ülnie hátulra. Kérdő is én is gyakorlott motorosok voltunk, hiszen ott tanultunk motorozni a Tohonya-völgyben, és rendszeresen jártunk a Lófej-völgybe és a Nagyoldalra, Kuriszlánba, meg a Haragistyára motorral. Igaz, hogy én sokat toltam a motort, mert a szerelésben nem voltam olyan ügyes, mint a Kérdő.)

Vesztett tempóban végigrobogtunk Jósvafőn. Akik látták, sokáig beszéltek még róla a kocsmában esténként! „A bolondos Péter eszeveszett tempóban vitte a Bakpistát”. Furcsaságom miatt bolondnak, vagy bolondosnak, vagy egyszerűen hülyének szólítottak a hátam mögött a falusiak. Ezt tudva, polgárpukkasztásként erre szándékosan rátettem egy „lapáttal”, de azért szerettek, esküvőre, keresztelőre, disznótorba mindig elhívtak, ami nagy megtiszteltetés volt, mert csak a közeli rokonokat és barátokat szokták meghívni.

Most nem volt szó polgárpukkasztásról, berobogtunk a motorral az udvarra. A jelenet mit sem változott, sőt fokozódott, mindhárom asszony odaszaladt, és egymást leordítva, sipítva kiabálta, hogy vége az aprójószágnak! Pista kihúzta magát, és mint a helyzet ura, lassan, igen lassan, számomra szinte végeláthatatlan időben, körbe hordozta az udvaron a tekintetét. Szerintem mindent látott és azt is, hogy a Bütyök

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK 44.

az autó takarásában volt, hogy agyon ne csapják. Álltam a Pista mellett, és vártam mit mond. Még egyszer körbehordozta a tekintetét a porta udvarán, megszemlélte a zöld állatállományt, és nyugodtan, még csak nem is hangosan, nagyon nyomatékosan azt mondta: „Asszonyok! Tán nincs dolgotok!?”

Az életben ilyet még nem láttam. Abban a pillanatban minden asszony eltűnt az udvarról, a lány a házba futott, a feleség az istállóba, a vénasszony meg a nyári konyhába, de a szomszédok sem voltak már ott. Pista ezután bement a házba, komótosan kijött, hozott egy üveg dugós átlátszó színű pálinkás üveget, meg három stampedlit és töltött. Mi szó nélkül megittuk, ő elvitte a poharakat, bevitte üveggel együtt a házba, jelezvén, hogy dologidő van, az ijedelemnek vége. Szólt felém egy rövidet, hogy menjünk, mert „künn van a szekér a lovakkal”.

Pista csirkéi és libái még fél év múlva is zöldek voltak, különösen eső után, amikor az udvar is kizöldült a csapadék víztől. A Bódva-folyó Edelényig volt a balesetkor zöld, és minden faluban bement a hangosbeszélő, hogy nem ártalmas a víz, ihatják az állatok. Sokáig a kocsmapadló is zöld volt a lábon behordott festéktől.

Maucha Laci a tanácsházán nagy nehezen elintézte, hogy a zöldre festett patakból ne legyen „hivatalos ügy”. Azt hiszem Pista is kapott pénzbeli kártérítést, és minket sem fejeztek le, mert nem szándékosan vágtuk földhöz az üvegeket, baleset volt, és tényleg dög nehezek voltak azok a ballonok.

Adamkó Péter

*A kiskapu, ahol kifolyt a „lé” az udvarról a patakba
(Fotó: Szmorad Ferenc)*